

Čas

Rok utekl jako voda, která se ve své ničivé podobě letos na podzim Blatné naštěstí vyhnula, takže Blatenský fotofestival mohl v sobotu 21. září 2024 přesně v deset hodin k radosti místních i návštěvníků opět propuknout. Tolik konkretizujících údajů zde uvádíme zcela záměrně, neboť tématem letošního ročníku byl čas. Téma abstraktní, týkající se všeho a všech, nabývající reálných obrysů v životě každého jednotlivce a specificky podmiňující proces fotografování zejména z hlediska technického provedení, ale i obsahově. Nemohly se mu tedy vyhnout ani vystavované práce předchozích ročníků, letos však bylo příležitostí k hlubšímu zamyšlení.

Již téměř před čtyřiceti lety stojaté vody normalizační československé kultury s živelnou energií rozčeřila skupina osmi mladíků studujících fotografii na pražské FAMU pod vedením profesora Jána Šmoka. Do studentských úloh vnesli experiment, hravost, vtip i nová, někdy kontroverzní témata včetně erotiky, tehdejší režimem obzvláště ve veřejném prostoru umravňované. Jejich první společná, ještě studentská výstava proběhla polotajně v soukromém bytě za neoficiální podpory teoretičky fotografie Anny Fárové. Pro skupinu, jejíž všichni členové pocházeli ze Slovenska, se po jejich veřejném vystoupení ujal název slovenská nová vlna. Ve svobodných podmínkách se životní dráhy jednotlivých členů dál ubíraly různými směry, vliv na moderní pojetí fotografie však přetrval. Tento fenomén byl v roce 2014 připomenut společnou retrospektivní výstavou u příležitosti otevření Domu fotografie v Praze a v následujícím roce dokumentárním filmem Martina Štrby. V Blatné již dvakrát vystavoval a přednášel člen skupiny Miro Švolík, Jihočechům známý i svou systematickou lektorskou a kurátorskou činností, svoji práci zde také formou projekce prezentoval Tono Stano. Letošní fotofestival poskytl prostor k setkání dalších dvou dávných přátel a přemýšlení o slovenské nové vlně v širším kontextu.

Retrospektivu svých prací s názvem Pred očami představil **Peter Župník**. Soubor, jehož původním základem byly černobílé fotografie z osmdesátých a devadesátých let, se rozrůstal postupně až do současnosti. Práce v cyklech či významových celcích je ostatně pro autora typická. Na vernisáži prozradil, že spontánně vzniklé, nyní již barevné fotografie k jednotlivým tématům často nechává uležet a vrací se k nim až po letech, kdy je různými technikami ještě upravuje. Čas je tu autorovým spojencem, autor kouzelníkem. Všechno, co člověku nabízí příroda, rostlinstvo a jeho plody, kameny, vodu, zvířata

i zastrčená zákoutí venkovské i městské krajiny trpělivě a empaticky pozoruje, citlivě zaznamenává a posléze všemu mocnou fantazií a laskavým úmyslem přičarovává nový životní úděl – stín listu se stává tajemnou zahradní bytostí, z klobouku bedly jedlé je lesní paní, malý princ žije v kalichu tulipánu, zbytky sněhu na louce jsou ztraceným a znovu nalezeným křídlem anděla... Všichni máme tyto malé zázraky všedního života před očima, ale jen někdo je vidí.

Do vesmírného časoprostoru svou audioprojekcí dlouhodobě vznikajícího cyklu s názvem Kosmos zamířil **Rudo Prekop**. Autor je fotografem ve svobodném povolání, profesorem a vedoucím Ateliéru imaginativní fotografie na pražské FAMU a účastníkem i organizátorem mnoha fotografických výstav a projektů doma i v zahraničí. Na Slovensku se podílel na konceptu a realizaci výtvarného řešení mezinárodně významného Muzea Andyho Warhola v Medzilaborcích. Blatenskou výstavní projekcí vybídl diváky k přemýšlení o vesmírném řádu, nad nekonečností prostoru i neuchopitelností pojmů času a stvoření. Při odpolední přednášce, opět spojené s projekcí, připomněl studentské počátky členů slovenské nové vlny, osobnosti, které je formovaly i jejich ranou tvorbu. Velikým překvapením byl Prekopův studentský dokumentární film, v němž pulzující kamerou zachytil divokou atmosféru zmíněné první společné výstavy.

Jaroslav Beneš své profesionální fotografické počátky z konce šedesátých let spojil s plzeňským Divadlem Alfa, brzy se však začal věnovat volné tvorbě. Ta byla charakteristická používáním černobílých kontaktů z velkoformátových kazet a iluzivní hrou s prostorem a zobrazovanými předměty. Po roce 1989 spoluzakládal pražský Dům fotografie, v tvůrčí, dnes už neexistující skupině Český dřevák seskupil fotografy používající velkoformátovou dřevěnou kameru a věnoval se i dalším aktivitám. Pro svou tvorbu plně využil opakovaná dlouhodobá zahraniční stipendia strávená zejména ve Francii a v posledních letech překotně se vyvíjející digitální technologii. Ta mu umožnila do velkoformátových kompozic architektury vytvořených klasickými prostředky, jako jsou světlo, změna perspektivy, zobrazení detailu apod., zapojit i barvu. Syntézu všech postupů prezentuje vystavený soubor nazvaný Ze série L. D. Jedná se o barevné fotografie postmoderních budov úřadů a správních center v pařížské čtvrti La Défense. Pro autora je typické odlidštění zobrazované výšece nekonkretizovaného místa tak, aby výsledný divácký vjem nepotřeboval žádné další vysvětlení. Navzdory řečenému autor při vernisáži připustil, že uvedené místo bylo největším ateliérem, jaký kdy používal, jehož temná vylidněná podoba na konci dne se mu stala noční můrou. Župníkovy a Benešovy fotografie

instalované v Městském muzeu Blatná, stejně jako klasická, černobílá zahradní zátiší Hany Peškové v Infocentru si lze ještě prohlédnout do 10. listopadu.

Pomyslným můstkem mezi pracemi zástupců slovenské nové vlny a magickými fotografiemi Jana Pohribného se stala rozsahem nevelká, ale použitými zobrazovacími prostředky nejbohatší výstava **Leny Gallovičové**. Autorka střední generace je soudobá slovenská vizuální umělkyně, která se soustředí na průnik experimentální fotografie s jinými druhy umění. Její tvorbu ovlivnil několikaletý pobyt v Praze a kontakty s umělci nejrůznějších žánrů. Blízký je jí svět modelingu, šperkařství a historických malířských směrů přelomu 19. a 20. století. Všechny uvedené aspekty potvrdila i její blatenská výstava, o které je přesnější mluvit jako o instalaci na téma Živá voda, svatá voda. V ní vzdala hold magickým vlastnostem vody, dávným ženským rituálům, tajemným vodním vílám, posvátným místům pramenů a studánek, které jsou i po staletích tradiční lidové úcty nadále žitou součástí kulturního dědictví Slovenska.

Ještě starší, tisíciletá megalitická kultura je celoživotním zdrojem zájmu a inspirace tvorby **Jana Pohribného**, rovněž absolventa FAMU v osmdesátých letech 20. století. Tento mezinárodně ceněný profesionální fotograf-výtvarník je také vysokoškolským pedagogem, organizátorem a kurátorem fotografických výstav, autorem mnoha knih a fotografií zastoupených v domácích i zahraničních veřejných sbírkách, držitelem prestižních ocenění. Jako kurátor výstavy nazvané Bojují i za nás, která putovala Evropou a Spojenými státy americkými, neváhal podpořit ukrajinské fotografy. V Blatné již v minulosti vystavoval svůj dlouhodobě vytvářený cyklus Nová doba kamenná, na který volně navazuje přítomný soubor nazvaný Spi, rituální krajino, složený výběrem ze tří dílčích cyklů. Spi-rituální geometrie je interpretací vztahů dávnověkého člověka k přírodě a vesmíru projevovaných na prastarých posvátných místech i v běžném životě kresbou či sestavováním kamenných geometrických schémat a obrazců. Cyklus Andělé zkoumá prostřednictvím „věčné“ imaginární postavy ženy-anděla základní existenciální otázky, Pittura intima tvořená minimalistickými malířskými zásahy do rozostřené fotografie krajiny je pokusem o zachycení snu o ztraceném ráji. Formálně dokonalé a vizuálně magnetizující fotografie vyvolaly u diváků mnoho dotazů k použitým technickým nástrojům, zejména pokud se týká typické kresby barevným světlem, ale také k interpretovanému obsahu. Ten autor podrobněji přiblížil následnou komentovanou projekcí fotografií menhirů, dolmenů, kamenných řad, spirál, pohřebišť a posvátných míst postupně objevovaných v lokalitách megalitické

kultury napříč státy a kontinenty. Souhrn těchto fotografií autor vydal v nádherné, navýsost výtvarné publikaci *Magic Stones*, která vyšla i v české verzi.

Také fotograf **Martin Wágner** ve spolupráci s **Josefem Mouchou**, teoretikem fotografie a autorem některých textů festivalového katalogu, představil formou projekce připravovanou knihu, která vzniká díky jeho stále se rozrůstající sbírce nalezených, z části i darovaných historických skleněných i svitkových negativů, jež byly původně majetkem soukromých osob. Kniha s názvem *Negativy z popelnice 1900-1945* znovu zviditelňuje ztracené střípky osudů anonymních lidí a mění je v nadosobní, navzdory historickým faktům mnohdy i radostnou či nostalgickou výpověď o životě v neklidném srdci Evropy. Příležitost pro tiché zamyšlení nad konečností každého lidského života přichystal **Martin Hlinka** v kostelní kapli výtvarně pojednanými černobílými fotografiemi interiérů historických kostnic. Znamé barokní *memento mori* zde rezonovalo obzvláště silně. Kdo by chtěl vidět a vědět více, může zalistovat v knize *Momenty ticha* vydané autorovým nákladem v roce 2023.

Kulturní kavárna *Železářství u Šulců*, která je místem setkávání účastníků festivalu, tentokrát poskytla volné stěny fotografiím jubilanta **Miroslava Němečka**. Znamý pražský zakladatel a provozovatel soukromé Školy kreativní fotografie, také její pedagog, kurátor výstav a originální konceptuální fotograf pro interiér kavárny připravil výstavu s výstižným názvem *Čas, co nikdy nebyl*, jejímž základem jsou dva nové soubory vytvořené technikou počítačové montáže: *Doteky věčnosti* – portréty soudobých žen, jejichž pomíjivost symbolizují nehynoucí všudypřítomné mouchy, a *Půlnoční madony* – postavy půvabných dívek přenesené z obrazů období romantismu do současných nočních dejvických ulic a parků. Obzvláště tento soubor souzní s domácí atmosférou kavárny je autorovou poctou kráse žen a stálé přítomnosti ženského živlu v dějinách i autorově životě. Třetí, intimní soubor *Dívky* připomíná autorovy fotografické začátky. V milé společnosti rafinovaných fotografií, z nichž vás pozorují šibalské oči krasavic, můžete nad šálkem kávy či sklenkou vína rozjímat až do 10. listopadu.

Pokud se týká letošní otevřené scény, připomeňme zde alespoň **Aleše Jungmanna**, rovněž absolventa FAMU, zkušeného profesionálního fotografa architektury a interiérů, který dlouhodobě spolupracuje s architekty, projektanty, designéry i vydavateli odborných časopisů a který se rovněž věnuje letecké fotografii. Uhrančivé černobílé fotografie pořízené za pomoci blesku

nastaveného na čas 1/125 vteřiny vtahují civilizovaného člověka do chaosu divokých a zároveň vábivých lesních porostů. Za letošní objev lze také považovat **Filipa Machače**. Původem moravský fotograf střední generace začal fotit během několikaletého pobytu v Berlíně, kde se zaměřil na street a konceptuální fotografii. Žánrové zařazení však časem opustil, stejně jako Německo; nyní žije v Řecku. Do Blatné přivezl soubor Míň než nic pořízený při toulkách po Kavkaze. Mnohovrstevné, nestylizované fotografie nejlépe charakterizuje autorův výrok: focení je pro mě víc než práce, je to způsob intuitivní komunikace s tím, co mě obklopuje, který odkrývá, jak spolu věcí souvisejí. Uvedený soubor byl také společně s časoběrným dokumentem **Lenky Pužmanové** zařazen do výběru fotografií na téma čas v Ozvěnách Fotojatek. Jejich autor Honza Flaška byl i letos neunavitelným a stále humorem hýřícím moderátorem všech vernisáží.

Letošní ročník Blatenského fotofestivalu přinesl hlavní výstavy sedmi výrazných a osobitých autorů, další fotografie představily práci třiceti účastníků otevřené scény včetně dvou škol; Liberecká škola foto.grafická přispěla objevným konceptuálním projektem, Střední uměleckoprůmyslová škola Uherské Hradiště multimediální prezentací svých studentů. Hudebního doprovodu vernisáží se tentokrát ujal harmonikář, divadelník a básník Marek Vojtěch, přibyly i nové výstavní prostory. Kam se bude festival ubírat dál? Máme se na co těšit..., přece k jubilejnímu dvacátému ročníku!

Pro Blatenské listy v září 2024 napsala Iva Capoušková